A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (negyedik tanács)

2022. január 20.*

„Fellebbezés – Állami támogatások – Repülőterek és légitársaságok javát szolgáló támogatások – A Frankfurt-Hahn repülőtér javát szolgáló intézkedéseket a belső piaccal összeegyeztethető állami támogatásoknak minősítő és az e repülőteret használó légitársaságok javát szolgáló állami támogatások hiányát megállapító határozat – A megsemmisítés iránti kereset elfogadhatatlansága – Az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdése – A szóban forgó határozat által közvetlenül és személyében nem érintett természetes vagy jogi személy – Hatékony bírói jogvédelem”

A C-594/19. P. sz. ügyben,

a **Deutsche Lufthansa AG** (székhelye: Köln [Németország], képviseli: A. Martin-Ehlers, Rechtsanwalt)

fellebbezőnek

az Európai Unió Bírósága alapokmányának 56. cikke alapján 2019. augusztus 2-án benyújtott fellebbezése tárgyában,

a többi fél az eljárásban:

az **Európai Bizottság** (képviselik: T. Maxian Rusche és S. Noë, meghatalmazotti minőségben)

alperes az elsőfokú eljárásban,

a **Land Rheinland-Pfalz** (képviseli: C. Koenig egyetemi oktató)

beavatkozó fél az elsőfokú eljárásban,

A BÍRÓSÁG (negyedik tanács),

tagjai: K. Jürimäe, a harmadik tanács elnöke, a negyedik tanács elnökeként eljárva, S. Rodin (előadó) és N. Piçarra bírák,

főtanácsnok: M. Szpunar,

hivatalvezető: A. Calot Escobar,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

* Az eljárás nyelve: német.

tekintettel a főtanácsnok meghallgatását követően hozott határozatra, miszerint az ügy elbírálására a főtanácsnok indítványa nélkül kerül sor,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Fellebbezésében a Deutsche Lufthansa AG az Európai Unió Törvényszéke 2019. május 17-i Deutsche Lufthansa kontra Bizottság végzésének (T-764/15, nem tették közzé, a továbbiakban: megtámadott végzés, EU:T:2019:349) hatályon kívül helyezését kéri, amely végzésben a Törvényszék elfogadhatatlanság miatt elutasította a Frankfurt-Hahn repülőtér javára a 2009–2011 közötti pénzügyi intézkedésekkel kapcsolatban Németország által nyújtott SA.32833 (11/C) (korábbi 11/NN) számú állami támogatásról szóló, 2014. október 1-jén hozott (EU) 2016/788 bizottsági határozat (HL 2016. L 134., 1. o.; a továbbiakban: vitatott határozat) megsemmisítése iránti keresetét.

A jogvita előzményei és a vitatott határozat

2 A jogvita előzményeit a megtámadott végzés a következőképpen ismerteti:

„1. A felperes[,] [a Deutsche Lufthansa] németországi székhelyű légitársaság, amelynek elsődleges tevékenysége a személyszállítás. Elsődleges bázisrepülőtere a Frankfurt am Main-i (Németország) repülőtér.

2. A Ryanair Ltd ír diszkont légitársaság, amely a Frankfurt-Hahn repülőtér (Németország) létesítményeit használja.

3. A Frankfurt-Hahn repülőtér Németországban, a Land Rheinland-Pfalz (Rajna-vidék-Pfalz szövetségi tartomány) területén, Frankfurt am Main városától mintegy 120 kilométerre, a Frankfurt am Main-i repülőtértől 115 kilométerre található. 1992-ig a Frankfurt-Hahn-i repülőtér helyén katonai támaszpont működött. A támaszpontot ezt követően polgári repülőtérré alakították át.

4. 1998. január 1-jétől a Frankfurt-Hahn repülőtér üzemeltetésével a Flughafen Frankfurt Hahn GmbH-t (a továbbiakban: FFHG […]) bízták meg, amelynek tőkéje egyrészt a Flughafen Frankfurt/Main GmbH, a Frankfurt am Main-i repülőtér üzemeltetője mint főrészvényes, másrészt pedig a Rajna-vidék-Pfalz szövetségi tartomány tulajdonában állt […]. 2008. december 31-én a Flughafen Frankfurt/Main az FFHG-ban fennálló valamennyi részesedését eladta a Rajna-vidék-Pfalz szövetségi tartománynak, amely 2017-ig 82,5%-os többségi részesedéssel rendelkezett, míg a fennmaradó 17,5%-al a Land Hessen (Hessen tartomány, Németország) rendelkezett, amely 2002-ben szerzett részesedést az FFHG-ben.

5. Az FFHG-t 2009. február 19-én vonták be a Land Rheinland-Pfalz számla-összevezetésébe. E számla-összevezetési rendszer célja, hogy optimalizálja a tartomány különböző holdingjai, alapítványai és közvállalkozásai forrástöbbletének felhasználását. E részesedés révén az FFHG 45 millió euró összegű hitelkeretben részesült. Ez a [vitatott] határozatban vizsgált első intézkedés.

6. Az FFHG 2009-ben öt kölcsönt is kapott a Rajna-vidék-Pfalz szövetségi tartományi Investitions und Strukturbanktól (a továbbiakban: ISB). Ez a [vitatott] határozatban vizsgált második intézkedés.

7. Végül, az ISB által nyújtott kölcsönökre a Rajna-vidék-Pfalz szövetségi tartomány 100%-os garanciát vállalt. Ez a [vitatott] határozatban vizsgált harmadik intézkedés.

8. Az Európai Közösségek Bizottsága 2008. június 17-i levelében tájékoztatta a Németországi Szövetségi Köztársaságot arról, hogy az EUMSZ 108. cikkének (2) bekezdése szerinti első hivatalos vizsgálati eljárás megindításáról határozott az FFHG finanszírozása és többek között a Ryanairrel fennálló pénzügyi kapcsolatai tekintetében. Ezt az ügyet SA.21121 számon vették nyilvántartásba, és tizenkét intézkedésre vonatkozott, amelyek közül hét az FFHG-t, öt a Ryanairt, valamint néhány intézkedés esetében más légitársaságokat érintett (a továbbiakban: Hahn I. eljárás). Ennek az eljárásnak az eredménye a Frankfurt-Hahn repülőtér finanszírozására és a repülőtér és a Ryanair közötti pénzügyi kapcsolatokra vonatkozó, Németország által nyújtott SA.21121 (C 29/08) (korábbi NN 54/07) számú állami támogatásról szóló, 2014. október 1-jei (EU) 2016/789 bizottsági határozat (HL 2016. L 134., 46. o.; a továbbiakban: Hahn I. határozat). E határozat képezi tárgyát a Deutsche Lufthansa kontra Bizottság ügyben benyújtott keresetnek, amelyet a Törvényszék Hivatala T-492/15. számon vett nyilvántartásba.

9. Időközben a Bizottság 2011. július 13-i levelében értesítette a Németországi Szövetségi Köztársaságot a fenti 5–7. pontban említett három intézkedésből álló, a Frankfurt-Hahn repülőtér javára nyújtott állítólagos állami támogatással kapcsolatos hivatalos vizsgálati eljárás megindításáról szóló második határozatról (a továbbiakban: [szóban forgó] intézkedések). Ezt a határozatot 2012. július 21-én közzétették az Európai Unió Hivatalos Lapjában (HL 2012. C 216., 1. o.; a továbbiakban: Hahn II. határozat).

[A vitatott határozat]

10. A [vitatott] határozatban a Bizottság mindenekelőtt úgy ítélte meg, hogy az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében vett, a belső piaccal összeegyeztethető állami támogatásnak minősülnek az EUMSZ 107. cikk (3) bekezdésének c) pontja alapján először is az FFHG számára a Rajna-vidék–Pfalz szövetségi tartomány számla-összevezetéséből rendelkezésre bocsátott hitelkeret, másodszor az ISB 2. és 5. számú kölcsönei, harmadszor pedig a Rajna-vidék–Pfalz szövetségi tartomány által kibocsátott, a kintlévő ISB-kölcsönök 100%-át fedező garanciavállalás. A Bizottság ezt követően megállapította, hogy az ISB 1., 3. és 4. számú kölcsönei nem minősülnek állami támogatásnak.

11. A fenti 8. pontban hivatkozott Hahn I. határozaton és a [vitatott] határozaton kívül a Bizottság 2017. július 31-én elfogadta a Németország által Frankfurt-Hahn repülőtérnek nyújtott SA.47969 számú állami támogatásról szóló C(2017) 5289 határozatot (HL 2018. C 121., 9. o.; a továbbiakban: Hahn III. határozat). E határozat képezi tárgyát a keresetnek, amelyet a Törvényszék Hivatala T-218/18. számon vett nyilvántartásba. Végül a Bizottság a felperes 2015-ben benyújtott és SA.43260 hivatkozási számon nyilvántartásba vett panasza alapján eljárást indított, amelyet többször kiterjesztett, annak érdekében, hogy az a Frankfurt-Hahn repülőtér és a Ryanair javára hozott tizennégy további intézkedésre is vonatkozzon (a továbbiakban: Hahn IV. eljárás).”

A Törvényszék előtti eljárás és a megtámadott ítélet

3 A Törvényszék Hivatalához 2015. december 29-én benyújtott keresetlevelével a fellebbező keresetet indított a vitatott határozat megsemmisítése iránt.

4 2016. március 11-én az Európai Bizottság külön beadványban elfogadhatatlansági kifogást terjesztett elő, amellyel kapcsolatban a fellebbező többek között 2016. május 31-én nyújtotta be észrevételeit.

5 Jóllehet a Törvényszék 2017. szeptember 5-i végzésével úgy határozott, hogy a Bizottság elfogadhatatlansági kifogásáról az eljárást befejező határozatban fog dönteni, ezt követően úgy ítélte meg, hogy a beadványváltás révén kellő információval rendelkezik ahhoz, hogy e kifogásról végzéssel határozzon.

6 Elfogadhatatlansági kifogásával a Bizottság, amelyet az elsőfokú eljárásban a Rajna-vidék-Pfalz szövetségi tartomány mint beavatkozó fél támogatott, vitatta a fellebbező kereshetőségi jogát, mivel őt a vitatott határozat az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdése értelmében sem közvetlenül, sem személyében nem érintette.

7 A megtámadott végzésben a Törvényszék, miután megállapította, hogy a fellebbező nem volt a vitatott határozat címzettje, megvizsgálta, hogy a fellebbező rendelkezik-e kereshetőségi joggal, amennyiben e határozat az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdésében foglalt második eset értelmében közvetlenül és személyében érinti őt, vagy pedig az említett határozat olyan rendeleti jellegű jogi aktusnak minősül, amely nem von maga után végrehajtási intézkedéseket az e rendelkezés szerinti harmadik eset értelmében.

8 A Törvényszék egymást követően végezte el a vizsgálatot egyrészt az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdése szerinti kereshetőségi jogot illetően a megtámadott végzés 85–145. pontjában, másrészt pedig az e rendelkezésben előírt harmadik eset szerinti kereshetőségi jogot illetően e végzés 146–150. pontjában.

9 E célból a Törvényszék először azt vizsgálta meg, hogy a fellebbezőt a vitatott határozat az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdésének második fordulata értelmében személyében érinti-e.

10 Ebben az összefüggésben a Törvényszék a megtámadott végzés 95. pontjában előzetesen megállapította, hogy a fellebbező érvelésére tekintettel meg kell vizsgálni, hogy a fellebbezőt személyében érintette-e a vitatott határozat, anélkül hogy különbséget tett volna a szóban forgó intézkedések között.

11 E tekintetben a Törvényszék egyrészt a megtámadott végzés 96–109. pontjában megvizsgálta, hogy a fellebbező helyzete – annak ellenére, hogy a jelen ügyben hivatalos vizsgálati eljárás indult – megfeleltethető-e a hivatalos vizsgálati eljárás nélkül hozott határozat megsemmisítését kérő érdekelt fél helyzetének. A végzés 110. pontjában a Bíróság megállapította, hogy nem feleltethető meg, és a fellebbező megsemmisítés iránti keresete elfogadhatóságának igazolásához nem elegendő, hogy a Ryanair – amelyhez a vitatott intézkedéseket átirányították – versenytárs vállalkozásaként az érdekelt harmadik személyi minőségére hivatkozik.

12 Másrészt a Törvényszék megvizsgálta a fellebbező arra alapított érvelését, hogy őt a hivatalos vizsgálati eljárás végén hozott vitatott határozat személyében érinti, és többek között a megtámadott végzés 142. pontjában megállapította, hogy a fellebbező nem jelölte meg megfelelő

módon azokat az okokat, amelyek miatt a megtámadott határozat sérthetné jogos érdekeit azáltal, hogy jelentősen befolyásolja az érintett piacon fennálló helyzetét. Ennélfogva a Törvényszék e végzés 144. pontjában megállapította, hogy a fellebbező – különös tekintettel a szóban forgó intézkedések által kedvezményezett vállalkozással fennálló versenyhelyzetére – nem bizonyította, hogy őt a vitatott határozat az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdésének második fordulata értelmében személyében érinti.

13 A Törvényszék tehát másodsorban – azt vizsgálva, hogy a kereset az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdésének harmadik fordulata alapján elfogadható-e – a megtámadott végzés 150. pontjában megállapította, hogy a szóban forgó intézkedéseket nem támogatási program alapján nyújtották, így azok egyedi jellegűek. Ebből azt a következtetést vonta le, hogy a vitatott határozat nem minősíthető az e rendelkezés értelmében vett „rendeleti jellegű jogi aktusnak”, és hogy a fellebbező ennek alapján nem volt jogosult azt vitatni.

14 Következésképpen a Törvényszék a keresetet mint elfogadhatatlant elutasította.

A felek kérelmei és a Bíróság előtti eljárás

15 A fellebbező azt kéri, hogy a Bíróság:

– helyezze hatályon kívül a megtámadott végzést;

– adjon helyt az első fokon előterjesztett kereseti kérelmeknek, és semmisítse meg a vitatott határozatot;

– másodlagosan, utalja vissza az ügyet a Törvényszék elé, és

– kötelezze a Bizottságot az eljárás költségeinek viselésére.

16 A Bizottság és a Rajna-vidék-Pfalz szövetségi tartomány azt kéri, hogy a Bíróság:

– utasítsa el a fellebbezést, és

– kötelezze a fellebbezőt a költségek viselésére.

A fellebbezésről

17 Fellebbezésének alátámasztására a fellebbező hat jogalapra hivatkozik. Az első jogalap eljárási hibán, az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdésének és az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) 47. cikkének megsértésén alapul, amennyiben a Törvényszék a megtámadott végzés indokolása céljából a Hahn IV. eljárás megindításáról szóló határozatra hivatkozott anélkül, hogy e tekintetben előzetesen meghallgatta volna a fellebbezőt. A második jogalap nyilvánvaló értékelési hibán és az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdésének megsértésén, valamint a támogatási programokra vonatkozó indokolási kötelezettség megsértésén alapul. A harmadik jogalap az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdésének, a Charta 47. és 41. cikkének, az eljárási garanciák megsértésén és nyilvánvaló értékelési hibán alapul, amennyiben a Törvényszék nem vette figyelembe a 2015. szeptember 17-i Mory és társai kontra Bizottság ítéletből (C-33/14 P, EU:C:2015:609) eredő ítélkezési gyakorlat „első alternatíváját”. A negyedik jogalap az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdésének megsértésén alapul, mivel tévesen alkalmazták az ezen

ítélkezési gyakorlatból eredő „második alternatíva” anyagi feltételeit. Az ötödik jogalap az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdésének, a hatékony bírói jogvédelem és a fegyveregyenlőség elvének megsértésén, valamint nyilvánvaló értékelési hibán alapul, amennyiben a Törvényszék túl szigorú szempontokat alkalmazott az érintett piacon fennálló helyzete lényeges megsértésének bizonyítását illetően. A hatodik jogalap nyilvánvaló értékelési hibán alapul, amennyiben a Törvényszék úgy ítélte meg, hogy a vitatott határozat tárgyát képező intézkedések nem sértették lényegesen a helyzetét az érintett piacon.

Az első és a harmadik, téves jogalkalmazásra és a fellebbező eljárási jogainak megsértésére alapított jogalap, amennyiben a Törvényszék nem vizsgálta meg, hogy a fellebbezőt a Bizottság előtti közigazgatási eljárásban az érdekelt fél eljárási jogainak védelmére vonatkozó kritérium alapján a vitatott határozat személyében érintette-e

A felek érvei

18 Első és harmadik jogalapjával, amelyek a megtámadott végzés 96–110., valamint 112. és azt követő pontjaira vonatkoznak, és amelyeket együttesen kell vizsgálni, a fellebbező lényegében azt rója fel a Törvényszéknek, hogy tévesen alkalmazta a jogot, amikor nem vizsgálta meg a Bizottság előtti közigazgatási eljárásban az érdekelt fél eljárási jogainak védelmére vonatkozó kritérium alapján, hogy az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdésében említett második eset értelmében „személyében érintett”-e a megtámadott határozat által.

19 Első jogalapjában a fellebbező lényegében azt kifogásolja, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, amikor a megtámadott végzés 101–110. pontjában megállapította, hogy a kereset elfogadhatatlan, mivel a Bizottság időközben megvizsgálta a Hahn IV. eljárás megindításáról szóló határozatban szereplő intézkedéseket. Egyrészt ez az értékelés mind ténybeli, mind jogi szempontból téves, másrészt azzal, hogy a Törvényszék figyelembe vette ezt a hiányos és csak röviddel a megtámadott végzés meghozatala előtt közzétett határozatot, az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdésén túlmenően megsértette a Charta 47. cikkét és a fellebbező meghallgatáshoz való jogát.

20 A Bizottság és a Rajna-vidék-Pfalz szövetségi tartomány úgy véli, hogy ezt az érvelést mint hatástalant, és mindenesetre mint megalapozatlant el kell utasítani.

21 Harmadik jogalapjában a fellebbező többek között azt kifogásolja, hogy azt, hogy a megtámadott határozat az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdésében említett második eset értelmében „személyében érintette”-e őt, a Törvényszék a megtámadott végzés 112. és azt követő pontjaiban nem a Bizottság előtti közigazgatási eljárásban érdekelt fél eljárási jogainak védelmére vonatkozó Mory és társai ügyben 2015. szeptember 17-én hozott ítéletből (C-33/14 P, EU:C:2015:609) eredő ítélkezési gyakorlat „első alternatívája” alapján vizsgálta, hanem az ebből az ítélkezési gyakorlatból eredő állítólagos „második alternatíva” alapján, amely e fél érintett piacon fennálló helyzetének lényeges megsértésére vonatkozik. E tekintetben a Törvényszék e végzés 96–110. pontjában tévesen utasította el a fellebbező azon érveit, amelyek azt kifogásolják, hogy a Bizottság nem folytatott le szabályos hivatalos vizsgálati eljárást, mivel nem vett figyelembe lényeges tényállási elemeket. Ez azonban olyan különleges helyzet, amelyben a Bizottság egyértelműen megtagadta azon tények figyelembevételét, amelyeket a fellebbező mint az eljárásban részt vevő fél bizonyított, és amelyek döntőek voltak a jogvita kimenetele szempontjából. Ezáltal a Bizottság önkényesen megsértette a fellebbező eljárási jogait.

22 A fellebbező e jogalap első részében konkrétan arra hivatkozik, hogy a jelen ügy alapjául szolgáló eljárást az [EUMSZ 108.] cikk[…] alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló, 1999. március 22-i 659/1999/EK tanácsi rendelet (HL 1999. L 83., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 339. o.) szabályozta, és hogy őt az e rendelet 1. cikkének h) pontja értelmében vett „érdekelt félnek” kellett volna minősíteni, ami biztosítaná számára az EUMSZ 108. cikk (2) bekezdése szerinti meghallgatáshoz való jogot és az említett rendelet 20. cikkében foglalt jogokat. Következésképpen a Bíróság által az 1986. január 28-i Cofaz és társai kontra Bizottság ítélet (169/84, EU:C:1986:42) 22. és 23. pontjában megállapítottakkal összhangban, a Charta 47. cikkével összefüggésben értelmezve, a fellebbezőnek lehetőséget kellett volna biztosítani az érdekei védelmére irányuló jogorvoslatra. A fellebbező eljárási jogai különösen abban állnak, hogy a Bizottságnak figyelembe kell vennie és meg kell vizsgálnia az általa ismertetett és a jogvita eldöntése szempontjából meghatározó valamennyi tényt, abban az összefüggésben, amelybe azok illeszkednek.

23 Harmadik jogalapjának második részében a fellebbező arra hivatkozik, hogy – amint azt a Törvényszék előtt már kifejtette – noha a Bizottság a jelen ügyben valóban megindította a hivatalos vizsgálati eljárást, de azt nem szabályszerűen folytatta le, és nem vizsgálta meg teljeskörűen a tényállást. A Törvényszék nem vizsgálta, és *a fortiori* nem is indokolta, hogy a fellebbező helyzete miért nem hasonlítható egy hivatalos vizsgálati eljárás nélkül hozott határozat megsemmisítését kérő érdekelt fél helyzetéhez.

24 Harmadik jogalapjának harmadik részében a fellebbező azt állítja, hogy a Törvényszék figyelmen kívül hagyta a gondos ügyintézés elvét, amelyet a Charta 41. cikke biztosít, és nem vette figyelembe ezen elv Bizottság általi megsértését. A Törvényszék nem vett figyelembe bizonyos körülményeket, mint például azt, hogy a Hahn I. határozatot és a vitatott határozatot alig öt hónappal a fellebbező utolsó észrevételei után fogadták el, és hogy a Bizottság hátrányosan megkülönböztette a fellebbezőt azáltal, hogy elmulasztotta figyelembe venni azokat a tényeket, amelyek az FFHG-ra és a Ryanairre nézve hátrányosak lettek volna. Ezenkívül a Törvényszék nem vette figyelembe azt a körülményt, hogy a Bizottság nem indokolta azt, hogy miért nem vett figyelembe bizonyos tényállási elemeket a megtámadott határozat elfogadásához vezető eljárásban, sem pedig azt, hogy a Frankfurt-Hahn repülőtérrel kapcsolatos intézkedések miért képezték több határozat tárgyát. Ilyen helyzetben a fellebbezőnek mindazonáltal rendelkeznie kell jogorvoslati lehetőséggel ahhoz, hogy eljárási jogait érvényesítse.

25 Harmadik jogalapjának negyedik és ötödik részében a fellebbező előadja, hogy a Törvényszék a megtámadott végzés 105. pontjában tévesen vezetett be új követelményt az „átfogó forgatókönyv” vonatkozásában. E követelménynek nincs alapja az uniós jogban vagy az uniós bíróságok ítélkezési gyakorlatában. Ezzel szemben ezen ítélkezési gyakorlat azt követeli meg, hogy a Bizottság a kereskedelmi ügyletet „átfogóan” vizsgálja meg, ami azt jelenti, hogy a Bizottság figyelembe veszi az összes releváns körülményt. Márpedig a Bizottság nem végzett ilyen vizsgálatot, noha a fellebbező a jogilag megkövetelt módon kimutatta és bizonyította azt az összefüggést, amelybe a Bizottság által elemzett hátterét képezi. Ezenkívül a Bizottság vizsgálati kötelezettsége ebben az esetben kiterjedne legalább az állami támogatásoknak az FFHG által a Ryanairhez történő átirányítására, amit a Törvényszék nem vizsgált meg.

26 Harmadik jogalapjának hatodik részében a fellebbező azt állítja, hogy eljárási jogainak megsértését csak megsemmisítés iránti keresettel vitathatja, mivel az intézményi mulasztás megállapítása iránti kereset a jelen ügyben nem megfelelő és nem elfogadható.

27 Ebből következik, hogy a versenytárs által benyújtott kereset elfogadhatóságának vizsgálata céljából a fellebbező nem kezelhető úgy, mintha a Bizottság szabályszerű hivatalos vizsgálati eljárást folytatott volna le.

28 A Bizottság a Rajna-vidék-Pfalz szövetségi tartományhoz hasonlóan úgy véli, hogy a harmadik jogalapot mint megalapozatlant teljes egészében el kell utasítani. A Bizottság szerint e jogalap ezenkívül részben elfogadhatatlan, mivel egyrészt a Törvényszék által tett ténymegállapításokra vonatkozik, másrészt pedig olyan érveket tartalmaz, amelyeket első fokon nem terjesztettek elő.

A Bíróság álláspontja

29 Elöljáróban emlékeztetni kell arra, hogy a valamely természetes vagy jogi személy által olyan jogi aktussal szemben benyújtott kereset, amelynek e személy az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdése értelmében nem címzettje, csak akkor fogadható el, ha e személynek kereshetőségi joga van, ami két esetben fordulhat elő. Egyrészt ilyen eljárások csak azzal a feltétellel indíthatók, hogy e jogi aktusok őket közvetlenül és személyükben érintik. Másrészt, az ilyen személy keresetet indíthat az olyan, rendeleti jellegű jogi aktus ellen, amely nem von maga után végrehajtási intézkedéseket, amennyiben e jogi aktus közvetlenül érinti őt (lásd ebben az értelemben különösen: 2015. szeptember 17-i Mory és társai kontra Bizottság ítélet, C-33/14 P, EU:C:2015:609, 59. és 91. pont; 2018. március 13-i Industrias Químicas del Vallés kontra Bizottság ítélet, C-244/16 P, EU:C:2018:177, 39. pont; 2021. július 15-i Deutsche Lufthansa kontra Bizottság ítélet, C-453/19 P, EU:C:2021:608, 31. pont).

30 A megtámadott végzés 85–144. pontjában a Törvényszék megvizsgálta, hogy a fellebbező rendelkezik-e kereshetőségi joggal a jelen ítélet előző pontjában említett első eset alapján, vagyis azt, hogy a vitatott határozat őt közvetlenül és személyében érinti-e.

31 E tekintetben a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatából következik, hogy azok a jogalanyok, akik nem címzettjei egy határozatnak, csak akkor állíthatják, hogy személyükben érintettek, ha ez a határozat sajátos jellemzőik vagy egy őket minden más személytől megkülönböztető ténybeli helyzet folytán vonatkozik rájuk, ezáltal pedig a címzetthez hasonló módon egyéníti őket (lásd ebben az értelemben különösen: 1963. július 15-i Plaumann kontra Bizottság ítélet, 25/62, EU:C:1963:17, 223. o.; 1986. január 28-i Cofaz és társai kontra Bizottság ítélet, 169/84, EU:C:1986:42, 22. pont; 2007. november 22-i Sniace kontra Bizottság ítélet, C-260/05 P, EU:C:2007:700, 53. pont; 2015. szeptember 17-i Mory és társai kontra Bizottság ítélet, C-33/14 P, EU:C:2015:609, 93. pont; 2021. július 15-i Deutsche Lufthansa kontra Bizottság ítélet, C-453/19 P, EU:C:2021:608, 33. pont).

32 Első és harmadik jogalapjában a fellebbező lényegében azt kifogásolja, hogy a Törvényszék azt a kérdést, hogy a vitatott határozat személyében érinti-e a fellebbezőt, nem azon kritérium alapján vizsgálta, amely a Bizottság előtt folyamatban lévő közigazgatási eljárásban érintett fél eljárási jogainak védelmére vonatkozik, hanem a fellebbezőnek az érintett piacon fennálló helyzete lényeges megsértésével kapcsolatos kritériumból kiindulva.

33 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy, hogy az EUMSZ 108. cikk szerinti, állami támogatásokra irányuló vizsgálati eljárás keretében meg kell különböztetni egyrészt a támogatásoknak az e cikk (3) bekezdése szerinti előzetes vizsgálatára vonatkozó szakaszt, amelynek célja pusztán az, hogy a Bizottság előzetes véleményt formálhasson az adott támogatás belső piaccal való részleges vagy teljes összeegyeztethetőségéről, másrészt pedig az említett cikk (2) bekezdése szerinti vizsgálati szakaszt. Csak ez utóbbi vizsgálati szakasz keretében – amelynek

célja, hogy a Bizottság számára lehetővé tegye az ügy valamennyi körülményéről való teljes körű tájékozódást – írja elő az EUM-Szerződés a Bizottság számára azt a kötelezettséget, hogy az érintetteket felhívja észrevételeik megtételére (2015. szeptember 17-i Mory és társai kontra Bizottság ítélet, C-33/14 P, EU:C:2015:609, 94. pont; 2021. július 15-i Deutsche Lufthansa kontra Bizottság ítélet, C-453/19 P, EU:C:2021:608, 35. pont).

34 Ebből következik, hogy amennyiben a Bizottság az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdése alapján hozott határozatával az ugyanezen cikk (2) bekezdése szerinti hivatalos vizsgálati eljárás megindítása nélkül megállapítja, hogy valamely támogatás összeegyeztethető a belső piaccal, ezen eljárási garanciák kedvezményezettjei e garanciák tiszteletben tartását csak akkor tudják érvényesíteni, ha lehetőségük van arra, hogy e határozatot az uniós bíróság előtt megtámadják. Ezért az EUMSZ 108. cikk (2) bekezdése értelmében vett érintett személy által az ilyen határozat ellen benyújtott megsemmisítés iránti keresetet az uniós bíróság akkor nyilvánítja elfogadhatónak, ha azzal a fellebbező az utóbbi rendelkezés által biztosított eljárási jogait kívánja védelmezni. A Bíróság kifejtette, hogy az ilyen érintettek azok a személyek, vállalkozások vagy egyesületek, amelyek érdekeit esetleg sérti valamely támogatás megadása, azaz különösen azon vállalkozások, amelyek e támogatás kedvezményezettjeinek versenytársai, és az érdekképviseleti szervezetek (lásd: 2015. szeptember 17-i Mory és társai kontra Bizottság ítélet, C-33/14 P, EU:C:2015:609, 95. és 96. pont; 2021. július 15-i Deutsche Lufthansa kontra Bizottság ítélet, C-453/19 P, EU:C:2021:608, 36. pont).

35 Ezzel szemben, ha a fellebbező az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdése alapján hozott vagy a hivatalos vizsgálati eljárás lezárásakor elfogadott, a támogatást értékelő határozat megalapozottságát vonja kétségbe, akkor pusztán az a körülmény, hogy a fellebbező az e cikk (2) bekezdése értelmében vett „érintett” félnek tekinthető, nem elegendő a kereset elfogadhatóságához. A fellebbezőnek azt is bizonyítania kell, hogy a jelen ítélet 31. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlat értelmében vett sajátos helyzetben van. Ez különösen abban az esetben van így, ha a szóban forgó határozat tárgyát képező támogatás e fellebbező érintett piacon fennálló helyzetét lényegesen érinti (2015. szeptember 17-i Mory és társai kontra Bizottság ítélet, C-33/14 P, EU:C:2015:609, 97. pont; 2021. július 15-i Deutsche Lufthansa kontra Bizottság ítélet, C-453/19 P, EU:C:2021:608, 38. pont).

36 E tekintetben – amint azt a Törvényszék a megtámadott végzés 93. pontjában helyesen felidézte – elismerést nyert különösen, hogy a hivatalos vizsgálati eljárást lezáró bizottsági határozat a kedvezményezett vállalkozáson kívül személyükben érinti e vállalkozásnak az eljárásban cselekvően részt vevő versenytárs vállalkozásait is, amennyiben a megtámadott határozat tárgyát képező támogatási intézkedés lényegesen érinti a piaci helyzetüket (lásd ebben az értelemben: 2021. július 15-i Deutsche Lufthansa kontra Bizottság ítélet, C-453/19 P, EU:C:2021:608, 38. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

37 A jelen ügyben a vitatott határozatot – amint azt egyébként a fellebbező is elismeri – az EUMSZ 108. cikk (2) bekezdése szerinti hivatalos vizsgálati eljárást követően fogadták el.

38 E körülmények között a fellebbező állításával ellentétben az e határozattal szemben benyújtott keresete nem tartozhatott a jelen ítélet 34. pontjában említett eset körébe. Amennyiben a fellebbező az érvelését az 1986. január 28-i Cofaz és társai kontra Bizottság ítélet (169/84, EU:C:1986:42) 22. és 23. pontjára alapítja, elegendő kiemelni, hogy e pontokat ezen ítélet 25. pontjával együtt kell értelmezni, amely megerősíti, hogy önmagában az a tény, hogy valamely vállalkozás cselekvően részt vett a hivatalos vizsgálati eljárásban, nem elegendő annak megállapításához, hogy őt személyében érinti az ezen eljárást lezáró határozat.

39 A fellebbező azon érvelése, hogy a Bizottság által lefolytatott hivatalos vizsgálati eljárás szabálytalan volt, mivel a vitatott határozat hiányos vagy helytelenül értékelt tényálláson alapult, illetve a Hahn IV. eljárás megindításáról szóló határozat, valamint a Hahn I. és Hahn II. határozat elfogadásán és állítólagos hiányosságán alapuló érvelés nem cáfolhatja meg ezt a következtetést.

40 A hivatalos vizsgálati eljárás végén hozott határozat elleni kereset elfogadhatóságára vonatkozó ítélkezési gyakorlat ugyanis különbségtétel nélkül alkalmazandó azokra a különböző jogalapokra, amelyeket az ilyen kereset alátámasztása érdekében fel lehet hozni. Egyébiránt meg kell állapítani, hogy az állítólagos eljárási szabálytalanságok leple alatt a fellebbező valójában érdemben kifogásolja a Bizottság által a vitatott határozatban lefolytatott értékelést, még annak ellenére is, hogy a Törvényszék előtti vita az e határozattal szemben benyújtott kereset elfogadhatóságára vonatkozott.

41 Ilyen körülmények között a jelen ítélet 36. és 38. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlat alkalmazhatósága szempontjából nincs jelentősége önmagában annak, hogy a megtámadott határozathoz vezető hivatalos vizsgálati eljárás kiterjedt-e az összes releváns elemre, vagy hogy ezeket az elemeket egy másik eljárás – mint a jelen ügyben a Hahn IV. eljárás – keretében vizsgálták-e meg. A Törvényszék a megtámadott végzés 101–110. pontjában részletesen kitért ezekre a szempontokra, válaszul a fellebbező azon érvelésére, amely szerint helyzetét úgy kell kezelni, mint egy olyan érdekelt félét, aki egy hivatalos vizsgálati eljárás nélkül hozott határozat megsemmisítését kéri.

42 Következésképpen az első és a harmadik jogalapot mint hatástalant el kell utasítani, amennyiben azok a megtámadott végzés említett pontjaira vonatkoznak.

43 A Törvényszék tehát nem alkalmazta tévesen a jogot, amikor a megtámadott végzés 111. pontjában és az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdésének második fordulatára tekintettel e végzés 112. és azt követő pontjaiban elvégzett vizsgálat során megállapította, hogy a fellebbezőnek a közigazgatási eljárásban való puszta részvétele nem elegendő annak bizonyításához, hogy őt a vitatott határozat e rendelkezés értelmében személyében érinti.

44 A fentiekre tekintettel az első és a harmadik fellebbezési jogalapot mint részben hatástalant, részben pedig mint megalapozatlant el kell utasítani.

A második, nyilvánvaló értékelési hibára és az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdése harmadik fordulatának megsértésére, valamint az indokolási kötelezettség megsértésére alapított jogalapról, amennyiben a Törvényszék a vitatott határozatot nem minősítette az e rendelkezés értelmében vett „rendeleti jellegű jogi aktusnak”

A felek érvei

45 Második jogalapjával a fellebbező lényegében azt kifogásolja, hogy a Törvényszék megsértette az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdésének harmadik fordulatát, amikor a megtámadott végzés 146–150. pontjában megállapította, hogy a vitatott határozat nem minősül az e rendelkezés értelmében vett „rendeleti jellegű jogi aktusnak”, és hogy ennélfogva a fellebbező az említett rendelkezés értelmében nem rendelkezik kereshetőségi joggal.

46 A fellebbező különösen arra hivatkozik, hogy a Rajna-vidék-Pfalz szövetségi tartomány számla-összevezetéséből származó, FFHG számára folyósított 45 millió euró támogatási programnak minősül. E tekintetben a Törvényszék nem vette figyelembe azokat a tényeket, amelyek alapján egy ilyen minősítésre lehetett volna következtetni, ennélfogva tévesen alkalmazta a jogot, valamint megsértette indokolási kötelezettségét azáltal, hogy tagadta az ilyen támogatási program fennállását. A jelen esetben az FFHG az így kapott támogatást a Ryanair javára használta fel, és ezáltal átirányította azt a Ryanairhez. E tekintetben a Törvényszék figyelmen kívül hagyta a Bizottság vizsgálati kötelezettségének terjedelmét. Következésképpen azt is elmulasztotta megvizsgálni, hogy a Bizottság eleget tett-e vizsgálati kötelezettségének, ezáltal tévesen alkalmazta a jogot. Ezenkívül a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, amikor tagadta, hogy az állami támogatások Ryanairhez történő átirányítása tekintetében a Bizottságot vizsgálati kötelezettség terhelte volna. Mindenesetre bizonyított, hogy az FFHG-nak nyújtott támogatásokat az FFHG a Ryanair javára használta fel annak érdekében, hogy fedezze az e két fél között 2005-ben kötött megállapodásból eredő veszteségeket, valamint hogy finanszírozza a Ryanairnek szánt infrastruktúrát.

47 A fellebbező szerint a 2018. november 6-i Scuola Elementare Maria Montessori kontra Bizottság, Bizottság kontra Scuola Elementare Maria Montessori és Bizottság kontra Ferracci ítélet (C-622/16 P-C-624/16 P, EU:C:2018:873) alkalmazandó a Rajna-vidék-Pfalz szövetségi tartomány számla-összevezetéséből származó finanszírozásra. Ezen ítélkezési gyakorlatból kitűnik, hogy a fellebbezőnek elegendő azt bizonyítania, hogy a szóban forgó aktus őt közvetlenül érinti, és e tekintetben neki kell bizonyítania, hogy ez az aktus valóban alkalmas arra, hogy az érintett piacon sértse a versenyt. E feltételek, amint az a fellebbező által benyújtott bizonyítékokból kitűnik, teljesülnek a jelen ügyben. A megtámadott végzés tehát jogilag téves, és az első fokon benyújtott keresetet elfogadhatónak kellett volna nyilvánítani.

48 A Bizottság és a Rajna-vidék-Pfalz szövetségi tartomány azt állítja, hogy a második jogalapot mint nyilvánvalóan elfogadhatatlant el kell utasítani, mivel ténybeli megállapításokra vonatkozik, és mindenképpen új érvelésnek minősül. E jogalap ráadásul hatástalan, vagy legalábbis megalapozatlan.

A Bíróság álláspontja

49 Emlékeztetni kell arra, hogy a Lisszaboni Szerződés olyan harmadik fordulatot iktatott be az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdésébe, amely rugalmasabbá tette a természetes és jogi személyek által benyújtott megsemmisítés iránti keresetek elfogadhatósági feltételeit. E fordulat ugyanis, a természetes és jogi személyek által benyújtott megsemmisítés iránti keresetek elfogadhatóságát nem teszi függővé az egyéni érintettség feltételétől, és megnyitja ezt a jogorvoslati lehetőséget az olyan „rendeleti jellegű aktusok” tekintetében, amelyek nem tartalmaznak végrehajtási intézkedéseket, és közvetlenül érintik a fellebbezőt (lásd ebben az értelemben: 2018. november 6-i Scuola Elementare Maria Montessori kontra Bizottság, Bizottság kontra Scuola Elementare Maria Montessori és Bizottság kontra Ferracci ítélet, C-622/16 P–C-624/16 P, EU:C:2018:873, 22. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

50 Másrészt, a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint az olyan bizottsági határozat, amelynek tárgya valamely „támogatási program” engedélyezése vagy megtiltása, általános hatályú, és ezért az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdése harmadik fordulatának értelmében vett „rendeleti jellegű aktusnak” minősülhet (lásd ebben az értelemben: 2018. november 6-i Scuola Elementare Maria

Montessori kontra Bizottság, Bizottság kontra Scuola Elementare Maria Montessori és Bizottság kontra Ferracci ítélet (C-622/16 P–C-624/16 P, EU:C:2018:873, 31. és 32. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

51 Márpedig a megtámadott végzés 150. pontjában a Törvényszék megállapította, hogy a szóban forgó intézkedéseket nem támogatási program alapján ítélték oda, és hogy azok egyéni jellegűek, amit a fellebbező abból az okból vitat, hogy a vitatott határozat tárgyát képező három támogatási intézkedés közül az egyik, nevezetesen a Rajna-vidék-Pfalz szövetségi tartomány számla-összevezetése, támogatási programnak minősül.

52 Meg kell azonban állapítani, hogy a fellebbező érvelése végeredményben ezen intézkedésnek a Bizottság által a 659/1999 rendelet 1. cikkének d) pontjában előírt kritériumok alapján elvégzett minősítését vitatja, következésképpen az említett érvelés a fellebbezés szakaszában elfogadhatatlan.

53 Következésképpen a második jogalapot mint elfogadhatatlant el kell utasítani, anélkül hogy határozni kellene a fellebbező által e jogalap alátámasztására felhozott valamennyi érvről.

A negyedik, az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdésének megsértésére alapított jogalapról, mivel a Törvényszék tévesen alkalmazta a 2015. szeptember 17-i Mory és társai kontra Bizottság ítéletből (C-33/14 P, EU:C:2015:609) eredő ítélkezési gyakorlat „második alternatívájának” anyagi feltételeit

A felek érvei

54 Negyedik jogalapjával a fellebbező másodlagosan azt kifogásolja, hogy a Törvényszék a megtámadott végzés 111. és azt követő pontjaiban tévesen alkalmazta azokat az anyagi feltételeket, amelyek állítása szerint a 2015. szeptember 17-i Mory és társai kontra Bizottság ítéletből (C-33/14 P, EU:C:2015:609) eredő ítélkezési gyakorlat „második alternatívájának” minősülnek, mivel az a kérdés, hogy a szóban forgó intézkedések lényegesen sértették-e a fellebbező helyzetét az érintett piacon, csak az egyike az annak megállapításához szükséges kritériumoknak, hogy ezek az intézkedések személyében érintették-e a fellebbezőt. A megtámadott végzés 114. és azt követő pontjaiban a Törvényszék azonban nem vizsgálta, hogy a jelen ügy sajátos körülményei között fennállnak-e más olyan tények, amelyek minden más személytől megkülönböztetik.

55 A Bizottság és a Rajna-vidék-Pfalz szövetségi tartomány úgy véli, hogy a negyedik jogalapot mint megalapozatlant el kell utasítani.

A Bíróság álláspontja

56 Elegendő rámutatni, hogy – amint az többek között a jelen ítélet 32–43. pontjából következik – a Törvényszék nem alkalmazta tévesen a jogot, amikor a megtámadott végzés 111. és azt követő pontjaiban úgy ítélte meg, hogy a fellebbezőt a vitatott határozat nem érintette személyében az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdése értelmében, mivel e határozatot a hivatalos vizsgálati eljárás végén hozták meg a fellebbezőnek az érintett piacon fennálló helyzete lényeges megsértésével kapcsolatos kritériumból kiindulva.

57 Ezért a negyedik jogalapot – mint megalapozatlant – el kell utasítani.

Az ötödik, az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdésének, a hatékony bírói jogvédelem és a fegyveregyenlőség elvének megsértésén, valamint nyilvánvaló értékelési hibán alapuló jogalapról, amennyiben a Törvényszék túl szigorú kritériumokat alkalmazott az érintett piacon fennálló helyzete lényeges megsértésének bizonyítását illetően

A felek érvei

58 Ötödik jogalapjával a fellebbező arra hivatkozik, hogy még ha alkalmazni is kellene az érintett piacon fennálló helyzete lényeges megsértésének kritériumát, a Törvényszéknek a jelen ügy sajátosságaira tekintettel könnyítenie kellett volna az arra vonatkozó bizonyítási terhet, hogy e kritérium a jelen ügyben teljesült-e.

59 A fellebbező e tekintetben azt állítja, hogy a Bizottság nem vette figyelembe az összes ténybeli elemet és az összes releváns intézkedést. Tekintettel a helyzet Bizottság általi önkényes ismertetésére, és az ebből eredő, a fellebbező számára hátrányos hiányos információkra, a fellebbezőtől, a fegyveregyenlőség és a hatékony bírói jogvédelem elvére tekintettel nem lehet megkövetelni annak bizonyítását, hogy a szóban forgó intézkedések lényegesen sértették az érintett piacon fennálló helyzetét.

60 A fellebbező úgy véli, hogy ennek fényében bizonyította az érintett piacon fennálló helyzetének lényeges megsértését, mivel a Ryanair az FFHG-tól és a Rajna-vidék-Pfalz szövetségi tartománytól több száz millió eurót kapott, és ezen intézkedések lényegesen befolyásolták a fellebbező piaci helyzetét mind az európai légiközlekedési ágazatban, mind pedig a Frankfurt am Mainban található fő működési bázisán.

61 A Bizottság és a Rajna-vidék-Pfalz szövetségi tartomány szerint az ötödik jogalapot mint megalapozatlant el kell utasítani.

A Bíróság álláspontja

62 Meg kell állapítani, hogy semmilyen jogi alapja nincs a fellebbező azon érvelésének, amely szerint a Törvényszéknek könnyítenie kellett volna fellebbező bizonyítási terhét.

63 Először is, amennyiben a fellebbező arra hivatkozik, hogy a Bizottság hiányosan és tévesen vizsgálta meg a szóban forgó intézkedéseket, e körülmény még esetleges bizonyítottsága esetén sem befolyásolhatja egyrészt azon feltétel relevanciáját, amely szerint a vitatott határozatnak alkalmasnak kell lennie arra, hogy lényegesen sértse a fellebbező piaci helyzetét, másrészt pedig az ezen intézkedésekre vonatkozó határozattal szembeni kereshetőségi jog alátámasztásához megkövetelt bizonyítási terhet.

64 Másodszor, amennyiben a fellebbező azt állítja, hogy mivel a piaci helyzete lényeges megsértésének alátámasztását illetően a bizonyítási teher könnyítésében kellett volna részesülnie, ténylegesen eleget tett az ezzel kapcsolatos bizonyításnak, e tekintetben pedig felsorolja azon előnyöket, amelyeket a Ryanair az FFHG-tól és a Rajna-vidék-Pfalz szövetségi tartománytól szerzett, elegendő rámutatni arra, hogy ez az érv téves előfeltevésen alapul, mivel – amint az kitűnik az előző pontból – a fellebbező nem igényelheti a bizonyítási teher ilyen könnyítését.

65 Következésképpen az ötödik jogalapot mint megalapozatlant el kell utasítani.

A hatodik jogalapról, amely nyilvánvaló értékelési hibán alapul, amennyiben a Törvényszék úgy ítélte meg, hogy a vitatott határozatban említett intézkedések nem sértik lényegesen a fellebbező helyzetét az érintett piacon

A felek érvei

66 A hatodik, másodlagosan felhozott jogalapjában a fellebbező először is azt kifogásolja, hogy a Törvényszék az érintett piac téves felfogására támaszkodott a piaci helyzetének lényeges megsértésével kapcsolatos feltétel értékelése során. A Törvényszék e tekintetben téves kritériumokat alkalmazott az elemzése során. Másodszor, a Törvényszék túlzott követelményeket támasztott az okozati összefüggés tekintetében. Harmadszor, elemzése nem vette figyelembe azt a tényt, hogy az érintett piac növekvő piac volt, továbbá az elemzés téves megfontolásokon alapult többek között a Ryanair bázisnak a Frankfurt am Main-i repülőtéren való megnyitását, valamint e repülőtér és a Frankfurt Hahn repülőtér földrajzi közelségét illetően.

67 Ami először is az érintett piac meghatározását illeti, a fellebbező különösen a megtámadott végzés 117., valamint a 119. és azt követő pontjait kifogásolja, mivel a Törvényszék e pontokban tévesen utasította el a fellebbező által adott meghatározást azzal az indokkal, hogy az nem releváns az állami támogatások területén az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdése szerinti kereset elfogadhatóságának értékelése szempontjából.

68 Hasonlóképpen, a fellebbező úgy érvel, hogy a Törvényszék a megtámadott végzés e részében az érintett piac téves meghatározását vette alapul, amikor elutasította a fellebbező által e tekintetben előterjesztett meghatározást. A jelen ügyben az érintett piac az európai légiközlekedési ágazat piaca, következésképpen pedig az érintett versenytársak, azaz a Ryanair és a fellebbező által alkotott európai légitársasági hálózat.

69 Ezt követően a fellebbező többek között a megtámadott végzés 118. pontjában azt kifogásolja, hogy a Törvényszék a fellebbező által az érintett piacon fennálló helyzete lényeges megsértésének alátámasztása érdekében hivatkozott bizonyítékokat és érveket együttesen és téves vizsgálati kritériumok alapján utasította el annak ellenére, hogy ezen elemeket és érveket e végzés 117. pontja foglalta össze. Ezzel a Törvényszék eltért az ilyen sérelem bizonyításával kapcsolatos követelményektől is, különösen a szóban forgó intézkedések és e sérelem közötti okozati összefüggést illetően, amint az az 1986. január 28-i Cofaz és társai kontra Bizottság ítéletből (169/84, EU:C:1986:42) következik.

70 A Törvényszék ennélfogva megsértette a Charta 47. cikkét is.

71 A fellebbező végül előadja, hogy ellentétben azzal, amit a Törvényszék e tekintetben többek között a megtámadott végzés 121. és azt követő pontjaiban megállapított, a fellebbező számos olyan bizonyítékkal szolgált, amelyek többek között a következőkre vonatkoznak: az európai légi forgalomra; a légitársaságok európai hálózataira; a Ryanair és az utasok számának exponenciális növekedésére; arra, hogy a Ryanair bázist nyitott a Frankfurt am Main-i repülőtéren, valamint e repülőtér és a Frankfurt-Hahn repülőtér földrajzi közelségére. A fellebbező tehát bizonyította, hogy a szóban forgó intézkedések lényegesen sértették az érintett piacon fennálló helyzetét.

72 A fellebbező ebből arra következtet, hogy ha a Törvényszék helyesen értékelte volna ezeket a körülményeket, akkor valójában azt kellett volna megállapítania, hogy a kereset elfogadható.

73 A Bizottság úgy véli, hogy a hatodik fellebbezési jogalap a tényeknek és bizonyítékoknak a Törvényszék általi szuverén mérlegelését kifogásolja, és ezért elfogadhatatlan. Mindenesetre a Bizottság a Rajna-vidék-Pfalz szövetségi tartományhoz hasonlóan úgy véli, hogy e jogalapot mint megalapozatlant teljes egészében el kell utasítani.

A Bíróság álláspontja

74 Először is emlékeztetni kell arra, hogy e tekintetben a Bíróság több alkalommal megállapította, hogy a fellebbező piaci helyzete lényeges megsértésének a fellebbező általi bizonyítása nem jelenti azt, hogy véglegesen állást kellene foglalni a fellebbező és a kedvezményezett vállalkozások közötti versenyviszonyokról, hanem csupán azt teszi szükségessé az említett fellebbező részéről, hogy releváns módon megjelölje azokat az okokat, amelyek alapján a Bizottság határozata sértheti a jogos érdekeit azáltal, hogy lényegesen befolyásolja a szóban forgó piacon fennálló helyzetét (lásd ebben az értelemben: 1986. január 28-i Cofaz és társai kontra Bizottság ítélet, 169/84, EU:C:1986:42, 28. pont; 2007. november 22-i Spanyolország kontra Lenzing ítélet, C-525/04 P, EU:C:2007:698, 41. pont; 2007. november 22-i Sniace kontra Bizottság ítélet, C-260/05 P, EU:C:2007:700, 60. pont; 2021. július 15-i Deutsche Lufthansa kontra Bizottság ítélet, C-453/19 P, EU:C:2021:608, 57. pont).

75 Ily módon a Bíróság ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy a fellebbező érintett piacon fennálló versenyhelyzetének lényeges sérelme nem az érintett piacon fennálló különböző versenyviszonyok olyan alapos elemzéséből következik, amely lehetővé teszi versenyhelyzete sérelme mértékének pontos megállapítását, hanem főszabály szerint annak *prima facie* megállapításából, hogy a bizottsági határozat tárgyát képező intézkedés meghozatala e helyzetet lényegesen sérti (2021. július 15-i Deutsche Lufthansa kontra Bizottság ítélet, C-453/19 P, EU:C:2021:608, 58. pont).

76 A fentiekből következik, hogy e feltétel akkor teljesülhet, ha a fellebbező olyan bizonyítékokkal szolgál, amelyek lehetővé teszik annak alátámasztását, hogy a szóban forgó intézkedés lényegesen sértheti az érintett piacon fennálló helyzetét (2021. július 15-i Deutsche Lufthansa kontra Bizottság ítélet, C-453/19 P, EU:C:2021:608, 59. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

77 E tekintetben a Bíróság a 2021. július 15-i Deutsche Lufthansa kontra Bizottság ítélet (C-453/19 P, EU:C:2021:608) 63. és 64. pontjában úgy ítélte meg, hogy ellentétben azzal, amit a Törvényszék a megtámadott végzés 116. pontjában megállapított, az a *prima facie* megállapítás, hogy a Bizottság határozatában említett intézkedés meghozatala a fellebbező versenyhelyzetének lényeges megsértéséhez vezet, nem követeli meg a fellebbezőtől, hogy az érintett piacot vagy piacokat oly módon határozza meg, hogy tájékoztatást nyújt azok méretéről és szerkezetéről, valamint az e piacokon jelen lévő versenytársakról.

78 Ezzel szemben, amint arra a Törvényszék a megtámadott végzés 112. pontjában helyesen emlékeztetett, pusztán az a körülmény, először is, hogy az említett fellebbező által megsemmisíteni kért jogi aktus bizonyos befolyásolhatja az érintett piacon fennálló versenyviszonyokat, és hogy a fellebbező versenyviszonyban áll ezen jogi aktus kedvezményezettjével, nem elegendő ahhoz, hogy őt az említett jogi aktus által személyében érintettnek lehessen tekinteni. Másként fogalmazva, valamely vállalkozás nem hivatkozhat

pusztán arra, hogy az általa megsemmisíteni kért jogi aktusban foglalt intézkedés kedvezményezett vállalkozásának a versenytársa (lásd ebben az értelemben: 2008. december 22-i British Aggregates kontra Bizottság ítélet, C-487/06 P, EU:C:2008:757, 47. és 48. pont; 2015. szeptember 17-i Mory és társai kontra Bizottság ítélet, C-33/14 P, EU:C:2015:609, 99. és 100. pont).

79 Másodszor, mint azt a Törvényszék a megtámadott végzés 115. pontjában helyesen megállapította, a versenytárs piaci helyzete lényeges megsértésének bizonyítása nem korlátozódhat a fellebbező kereskedelmi vagy pénzügyi teljesítményének romlására utaló bizonyos tényezők – mint például a forgalom jelentős csökkenése, nem elhanyagolható pénzügyi veszteségek, vagy akár a piaci részesedéseknek a szóban forgó támogatás nyújtását követő jelentős csökkenése – fennállására. Az állami támogatás nyújtása más módon is sértheti valamely gazdasági szereplő versenyhelyzetét, különösen azáltal, hogy az elmaradt haszonnal jár, vagy kedvezőtlenebb fejlődést idéz elő, mint amelyet e támogatás hiányában lehetne megfigyelni (2021. július 15-i Deutsche Lufthansa kontra Bizottság ítélet, C-453/19 P, EU:C:2021:608, 61. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

80 A jelen ügyben először is a fellebbező a hatodik jogalapjában azt kifogásolja, hogy a Törvényszék az érintett piacon fennálló helyzete lényeges megsértésének vizsgálata során helytelenül határozta meg a szóban forgó piacot, mivel nem azt állapította meg, hogy ez a piac az európai légi közlekedési ágazat, amely az ezen ágazatban működő különböző légitársaságok, azaz különösen a Ryanair és a fellebbező által üzemeltetett európai légitársasági hálózatból áll, meg kell állapítani, hogy ez az érv a megtámadott végzés részleges ismeretén alapul, és ezért annak nem lehet helyt adni. E végzés 130. pontjából ugyanis kitűnik, hogy a Törvényszék figyelembe vette ezt a piacot, amelyet a fellebbező első fokon maga határozott meg.

81 Ezt követően a Törvényszék a megtámadott végzés 131. pontjában megállapította, hogy még ha abból indulunk is ki, hogy a jelen ügyben az érintett piacot így is meg lehet határozni, akkor sem lehet megállapítani, hogy a fellebbező e piacon fennálló helyzetét lényegesen megsértették volna, méghozzá sem azon körülményre tekintettel, hogy a Ryanair Frankfurt am Mainból induló légi járatokat üzemeltet, sem pedig a fellebbező által előadott egyéb körülményekre tekintettel.

82 A Törvényszék a tények szabad mérlegelése keretében, amely a fellebbezés szakaszában nem vonható kétségbe, kivéve az e tények elferdítésére alapított jogalap esetét, amelyre a fellebbező a jelen ügyben semmilyen módon nem hivatkozik, a Törvényszék a fentiekből e végzés 141. pontjában azt a következtetést vonta le, hogy a fellebbező nem bizonyította, hogy a Frankfurt-Hahn repülőtér javára hozott intézkedések elfogadását követően – még ha az utóbbi intézkedéseket át is irányították a Ryanairhez – a forgalma jelentősen csökkent volna, nem elhanyagolható veszteségeket szenvedett volna el, illetve a szóban forgó piacon vagy piacokon fennálló részesedése jelentősen csökkent volna. A Törvényszék hozzátette, hogy a fellebbező azt sem bizonyította, hogy elmaradt haszonnal vagy olyan fejleményekkel szembesült volna, amelyek kevésbé kedvezők, mint azok, amelyek a támogatás hiányában megfigyelhetők lettek volna.

83 Végül el kell utasítani a fellebbező arra alapított érvét, hogy a Törvényszék a megtámadott végzés 117. és azt követő pontjaiban együttesen és téves vizsgálati szempontok alapján utasította el azokat a bizonyítékokat és érveket, amelyeket a fellebbező az érintett piacon fennálló helyzete lényeges megsértésének bizonyítása érdekében hozott fel, holott ezek a bizonyítékok támasztják alá e sérelem fennállását.

84 A Törvényszék ugyanis, miután a megtámadott végzés 117. pontjában összefoglalta a fellebbező által előterjesztett nyolc érvet és bizonyítékot, egyrészt e végzés 118. pontjában megállapította, hogy a fellebbező érveinek többsége csupán a diszkont légitársaságok által a hagyományos légitársaságokra gyakorolt általános versenynyomásra hivatkozik. Márpedig, amint arra a Bíróság a jelen ítélet 78. pontjában emlékeztetett, az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az ilyen megállapítás nem alkalmas annak bizonyítására, hogy a fellebbezőt a vitatott határozat lényegesen érintette. Másrészt meg kell állapítani, hogy a Törvényszék ezeket az érveket a tények szabad mérlegelése keretében vizsgálta meg, amely a megtámadott végzés 141. pontjában szereplő következtetéshez vezetett, így a jelen ítélet 82. pontjában kifejtettekkel megegyező okok miatt a fellebbező érveit elfogadhatatlannak kell tekinteni.

85 Ebből következik, hogy a Charta 47. cikkének megsértésére alapított érvet is el kell utasítani.

86 E körülmények között a fellebbező nem bizonyította, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, amikor többek között a megtámadott végzés 144. pontjában megállapította, hogy a fellebbező nem bizonyította a jogilag megkövetelt módon, hogy őt személyében érintik a vitatott határozatban szereplő intézkedések, így a megsemmisítés iránti keresete nem tekinthető elfogadhatónak az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdésének második fordulata alapján.

87 Következésképpen a hatodik jogalapot mint részben elfogadhatatlant, részben pedig mint megalapozatlant el kell utasítani.

88 Mivel a fellebbező által a fellebbezésének alátámasztására előterjesztett jogalapok egyikének sem lehet helyt adni, a fellebbezést teljes egészében el kell utasítani.

A költségekről

89 A Bíróság eljárási szabályzata 184. cikkének (2) bekezdése alapján, ha a fellebbezés megalapozatlan, a Bíróság határoz a költségekről.

90 E szabályzat 138. cikkének (1) bekezdése alapján, amelyet ugyanezen szabályzat 184. cikkének (1) bekezdése alapján a fellebbezési eljárásban is alkalmazni kell, a Bíróság a pervesztes felet kötelezi a költségek viselésére, ha a pernyertes fél ezt kérte. A fellebbezőt, mivel pervesztes lett, a Bizottság és a Rajna-vidék-Pfalz szövetségi tartomány kérelmének megfelelően kötelezni kell a jelen fellebbezéssel kapcsolatban felmerülő összes költség viselésére.

A fenti indokok alapján a Bíróság (negyedik tanács) a következőképpen határozott:

1) A Bíróság a fellebbezést elutasítja.

2) A Deutsche Lufthansa AG a saját költségein felül viseli az Európai Bizottság és a Land Rheinland-Pfalz részéről felmerült költségeket.

Aláírások